

انتشار اوراق مشارکت (۱۳۷۳-۱۳۸۹)

مقدمه

اوراق مشارکت، اوراق بهادار با نام یا بی نامی است که به موجب قانون نحوه ی انتشار اوراق مشارکت به قیمت اسمی مشخص برای مدت معین منتشر می شود و به سرمایه گذارانی که قصد مشارکت در اجرای طرح های عمرانی انتفاعی دولت مندرج در قوانین بودجه سالانه کل کشور و طرح های سودآور تولیدی، ساختمانی و خدماتی را دارند واگذار می گردد. دارندگان این اوراق به نسبت قیمت اسمی و مدت زمان مشارکت در سود حاصل از اجرای طرح مربوط شریک خواهند بود.

این ابزار از سال ۱۳۷۳ به منظور تامین مالی پروژه های حایز شرایط لازم به کارگرفته شد تا از این طریق سرمایه های خرد موجود در جامعه در کنار هم جمع شده و به صورت هدفمند در اختیار پروژه های خاصی قرار گیرد. طی سال ها اوراق مشارکت به عنوان اصلی ترین ابزار در بازار مالی ایران وظیفه سنگین جمع آوری منابع و هدایت آن به بخش های تولیدی را به عهده داشته است و از آن می توان به عنوان ابزار موفق نام برد که با استقبال فراوانی روبرو بوده و توانسته هم ناشران را منتفع سازد و هم سرمایه گذاران را صاحب سود نماید.

الف - سابقه ی انتشار اوراق مشارکت:

اولین اوراق مشارکت منتشر شده در کشور که در سال ۱۳۷۳ انتشار یافت مربوط به شهرداری تهران می باشد که با هدف نوسازی بافت فرسوده و اجرای پروژه بزرگراه نواب با نرخ سود علی الحساب ۲۰ درصد در سال منتشر شد.

مشخصات اوراق مشارکت طرح نواب به شرح زیر می باشد:

سود علی الحساب : ۲۰ درصد

مدت مشارکت : ۴ سال

تاریخ انتشار : ۱۳۷۳/۷/۱

مبلغ انتشار : ۷۵ میلیارد ریال

سود قطعی : ۲۰/۵ درصد (۰/۵ واحد درصد بیشتر از سود علی الحساب پرداخت گردید)

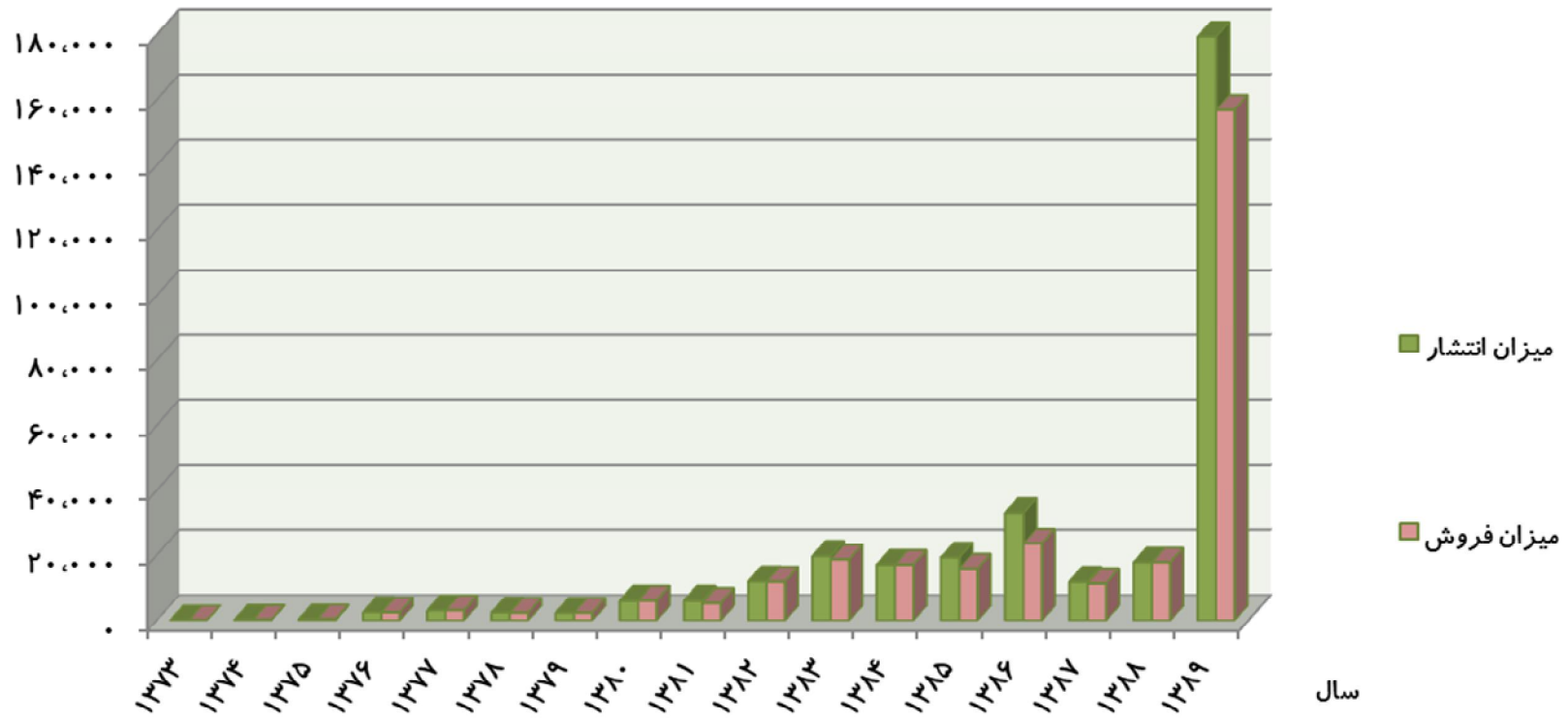
از سال ۱۳۷۳ تا پایان سال ۱۳۸۹، جمعاً ۲۹۵ هزار میلیارد ریال اوراق مشارکت به فروش رسیده است که بخش اعظمی از آن به پروژه‌های برقی، آبی، عمرانی انتفاعی، احیای بافت‌های فرسوده شهری، پتروشیمی و توسعه میدین گازی اختصاص یافته است.

جدول شماره ۱: میزان انتشار و فروش اوراق مشارکت از ابتدا تا پایان سال ۱۳۸۹ (ارقام به میلیارد ریال)

سال انتشار	میزان انتشار	میزان فروش
۱۳۷۳	۷۵	۷۵
۱۳۷۴	۲۲۵	۲۲۵
۱۳۷۵	۴۰۱	۴۰۱
۱۳۷۶	۲،۵۴۸	۲،۴۷۲
۱۳۷۷	۳،۱۳۰	۳،۱۳۰
۱۳۷۸	۲،۴۵۰	۲،۳۷۷
۱۳۷۹	۲۳۸۰	۲۳۸۰
۱۳۸۰	۶۱۰۰	۶۰۹۹
۱۳۸۱	۶۱۰۰	۵۳۷۷
۱۳۸۲	۱۱۸۸۵	۱۱۷۹۶
۱۳۸۳	۱۹۷۰۰	۱۸۵۹۰
۱۳۸۴	۱۷۰۰۰	۱۷۰۰۰
۱۳۸۵	۱۹۲۰۰	۱۵۷۷۵
۱۳۸۶	۳۳۰۵۰	۲۳۵۱۰
۱۳۸۷	۱۱،۸۰۰	۱۱،۲۹۹
۱۳۸۸	۱۷،۷۰۰	۱۷،۶۹۷
۱۳۸۹	۱۷۹،۴۲۰	۱۵۶،۸۰۵
جمع	۳۳۳،۱۶۴	۲۹۵،۰۰۸

نمودار شماره ۱: مقایسه میزان وضعیت انتشار و فروش اوراق مشارکت از ابتدای فعالیت

میلیارد ریال

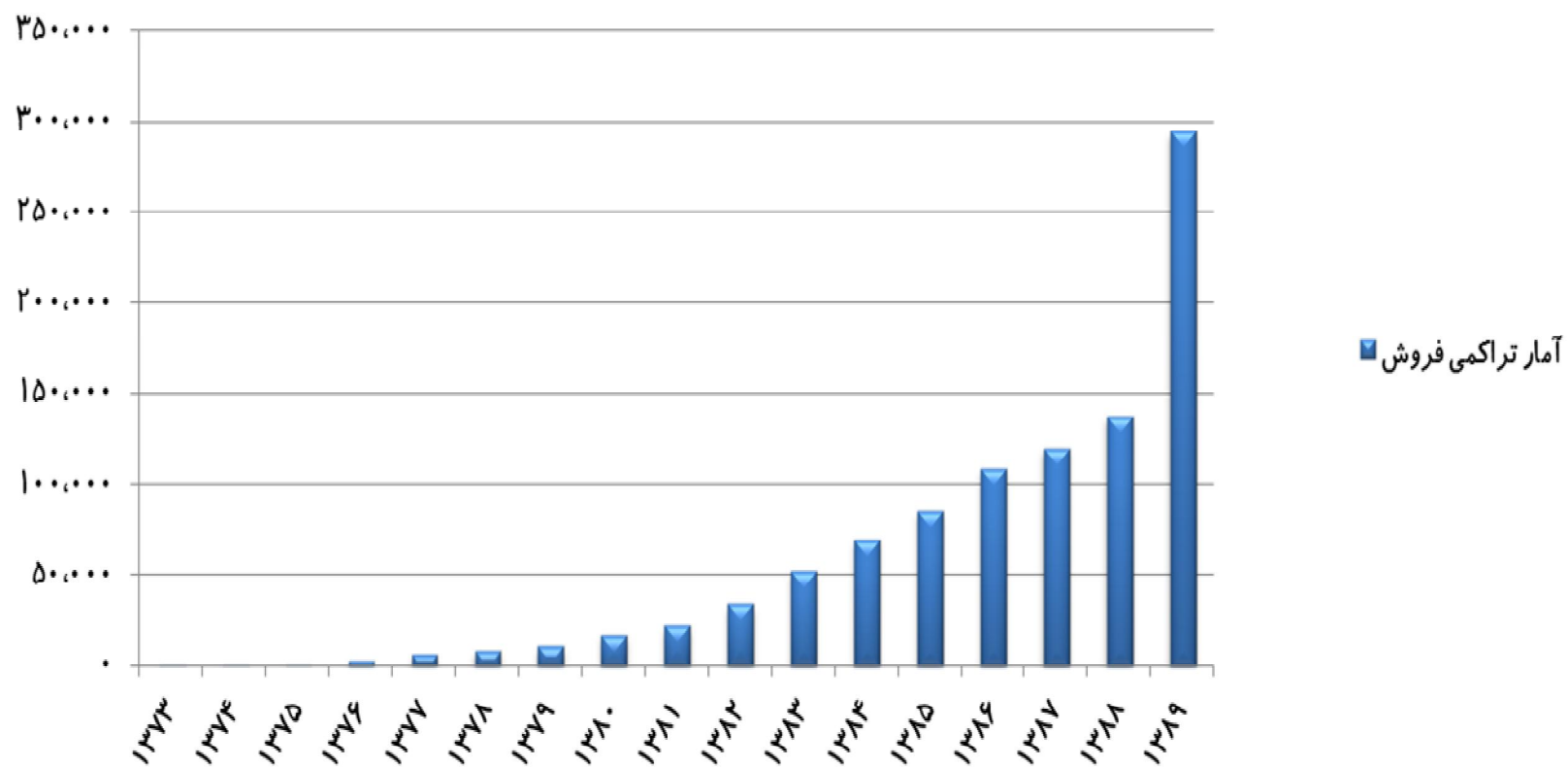
همانگونه که ملاحظه می‌شود انتشار و فروش اوراق مشارکت از سال ۱۳۷۳ به جزء سال ۱۳۸۷ روند رو به رشدی داشته است. در مجموع می‌توان گفت همواره استفاده از ابزار اوراق مشارکت برای تامین مالی طرح‌ها جذاب بوده و به خصوص در سال‌های اخیر با استقبال فراوانی روبرو شده است، به طوری که تنها در سال ۱۳۸۹ رقمی بالغ بر ۱۵۷ هزار میلیارد ریال از این اوراق به فروش رسیده است. انتشار این میزان اوراق به منزله‌ی ثبت رکورد جدیدی در تاریخ انتشار اوراق مشارکت در کشور می‌باشد.

جدول شماره ۲: آمار تراکمی فروش اوراق مشارکت از ابتدا تا سال ۱۳۸۹ (ارقام به میلیارد ریال)

سال انتشار	میزان تراکمی فروش
۱۳۷۳	۷۵
۱۳۷۴	۳۰۰
۱۳۷۵	۷۰۱
۱۳۷۶	۳،۱۷۳
۱۳۷۷	۶،۳۰۳
۱۳۷۸	۸،۶۸۰
۱۳۷۹	۱۱،۰۶۰
۱۳۸۰	۱۷،۱۵۹
۱۳۸۱	۲۲،۵۳۶
۱۳۸۲	۳۴،۳۳۲
۱۳۸۳	۵۲،۹۲۲
۱۳۸۴	۶۹،۹۲۲
۱۳۸۵	۸۵،۶۹۷
۱۳۸۶	۱۰۹،۲۰۷
۱۳۸۷	۱۲۰،۵۰۶
۱۳۸۸	۱۳۸،۲۰۳
۱۳۸۹	۲۹۵،۰۰۸

روند روبه رشد فروش اوراق مشارکت در جدول و نمودار شماره ۲ که این آمار را به صورت تراکمی نشان می‌دهند، بیشتر مشخص می‌باشد.

نمودار شماره ۲: آمار تراکمی فروش اوراق مشارکت از ابتدا

ب - انتشار اوراق مشارکت در سال ۱۳۸۹:

طی سال‌های اخیر فرآیند انتشار اوراق مشارکت با دریافت تقاضای انتشار از سوی ناشران آغاز و با تکمیل مدارک و مستندات لازم همانند دریافت مصوبه هیئت محترم وزیران و مصوبه مجمع عمومی برای شرکت‌های دولتی که انتشار آنها در قانون بودجه کشور پیش بینی نشده یا مجوز وزارت کشور برای شهرداری‌هایی که انتشار اوراق مشارکت برای آنها در قانون بودجه پیش بینی شده است و سایر مدارک مورد نیاز ادامه می‌یابد، پس از آن چنانچه کمیسیون اعتباری و رئیس کل محترم بانک با انتشار اوراق توسط متقاضی موافقت نمایند مجوز انتشار این اوراق در چارچوب قوانین و مقررات صادر و به بانک عامل ابلاغ می‌گردد.

در سال ۱۳۸۹ منابع حاصل از فروش این اوراق صرف تامین مالی طرح‌هایی از قبیل نوسازی بافت فرسوده شهری، توسعه میادین گازی، نیروگاهی، آب رسانی و پتروشیمی گردید.

جدول شماره ۳ اطلاعات بیشتر در خصوص جزئیات انتشار در سال ۱۳۸۹ به دست می‌دهد.

جدول شماره ۳: وضعیت اوراق مشارکت در سال ۱۳۸۹

ارقام به میلیارد ریال

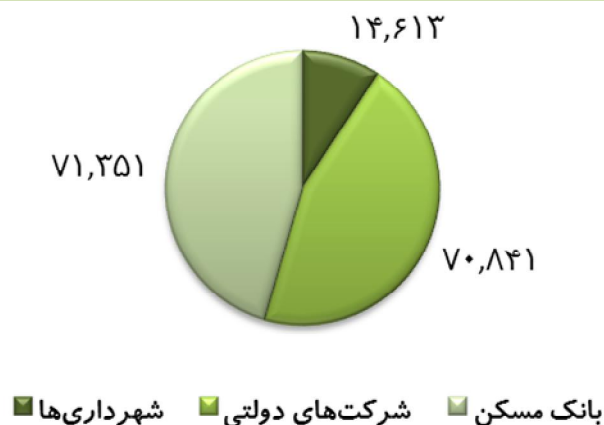
ناشر	موضوع	مدت به سال	سود علی الحساب	میزان فروش
شرکت سهامی برق منطقه‌ای تهران	برق نیروگاهی سیاه بیشه	۴	۱۷	۱,۰۰۰
شرکت توسعه منابع آب ایران	بخش آب	۴	۱۷	۵,۰۰۰
سازمان توسعه برق ایران	بخش برق	۴	۱۶	۹,۵۰۰
آب و برق خوزستان	پروژه‌های آبرسانی	۴	۱۷	۵,۰۰۰
سازمان بنادر و دریانوردی	بنادر شهیدرجایی و بهشتی	۴	۱۶	۱,۰۰۰
شرکت نفت و گاز پارس	توسعه میادین گازی	۳	۱۶	۴۱,۴۶۹
شرکت سهامی پتروشیمی	طرح‌های پتروشیمی	۴	۱۷	۷,۸۷۲
بانک مسکن	طرح‌های در دست اجرای بانک مسکن و مسکن مهر	۳	۱۶	۷۱,۳۵۱
شهرداری تبریز	بافت های فرسوده - پروژه ایسان	۴	۱۷	۱,۸۵۰
شهرداری قزوین	نوسازی بافت های فرسوده	۴	۱۷	۱,۰۰۰
شهرداری تهران	نوسازی بافت های فرسوده	۳	۱۶	۳,۰۰۰
شهرداری اصفهان	نوسازی بافت های فرسوده	۴	۱۷	۲,۰۰۰
شهرداری قم	نوسازی بافت های فرسوده	۴	۱۷	۱,۴۹۵
شهرداری مشهد	نوسازی بافت های فرسوده	۴	۱۷	۴,۱۶۸
شهرداری شهرکرد	نوسازی بافت های فرسوده	۴	۱۷	۴۰۰
شهرداری کرمانشاه	نوسازی بافت های فرسوده	۴	۱۷	۲۰۰
شهرداری تربت حیدریه	نوسازی بافت های فرسوده	۴	۱۷	۵۰۰
جمع				۱۵۶,۸۰۵

وضعیت اوراق مشارکت در سال ۱۳۸۹ به تفکیک ناشران

ارقام به میلیارد ریال

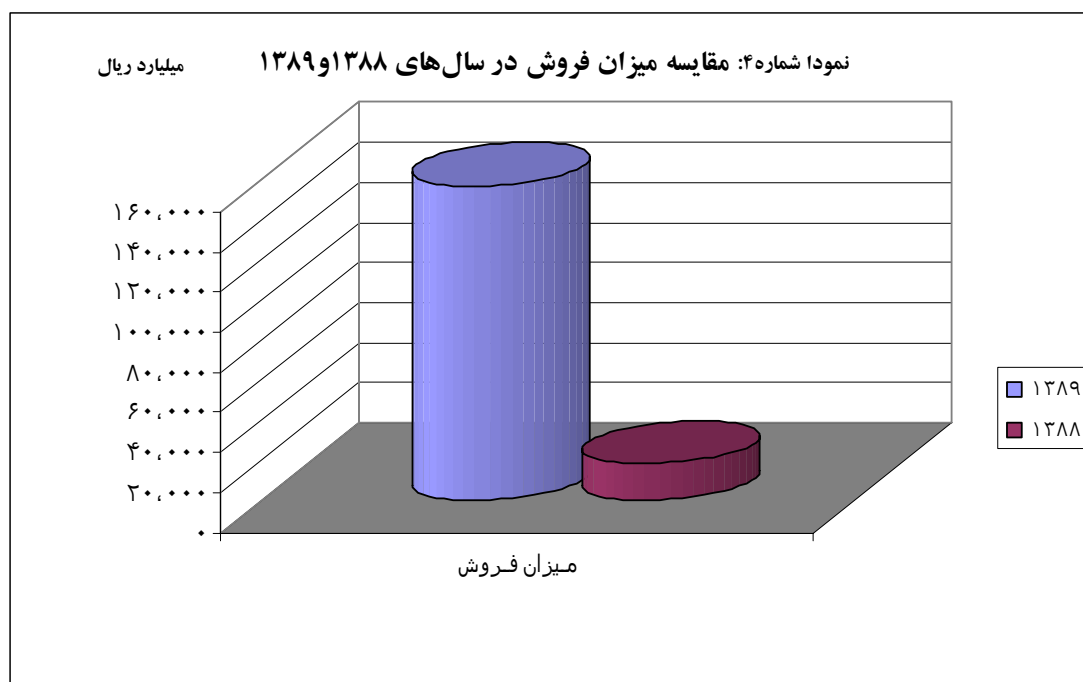
ناشر	اوراق فروش رفته	درصد از کل
شهرداری‌ها	۱۴,۶۱۳	۹
شرکت‌های دولتی	۷۰,۸۴۱	۴۵
بانک مسکن	۷۱,۳۵۱	۴۶
جمع	۱۵۶,۸۰۵	

نمودار شماره ۳: میزان فروش هر یک از ناشران از کل اوراق مشارکت فروش رفته در سال ۱۳۸۹ (میلیارد ریال)

بیشترین اوراق مشارکت منتشر شده در سال ۱۳۸۹ به بانک مسکن تعلق دارد. در این سال بانک مرکزی به منظور مرتفع نمودن مشکل سرمایه در گردش بانک مسکن و اجرای طرح مسکن مهر اقدام به اعطای مجوز انتشار این اوراق نموده و بانک مسکن توانست با فروش ۷۱ هزار میلیارد ریال از این اوراق، عنوان بزرگترین ناشر در سال ۱۳۸۹ را به خود اختصاص دهد.

همچنین با فاصله کمی از بانک مسکن، شرکت‌های دولتی (شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران، سازمان توسعه برق ایران، شرکت‌های نفت و گاز و پتروشیمی و ...) مقام دوم را کسب نمودند. در نهایت شهرداری‌ها نیز توانستند با کسب ۹ درصد از کل اوراق مشارکت فروش رفته در سال ۱۳۸۹ رقمی معادل ۱۴۶۱۳ میلیارد ریال را به خود اختصاص دهند.

نمودار شماره ۴ اختصاص به مقایسه میان میزان فروش اوراق مشارکت در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ دارد. بر این اساس فروش این اوراق در سال ۱۳۸۹، نسبت به سال ۱۳۸۸ با ۱۳۹ هزار میلیارد ریال افزایش از رشدی معادل ۷۸۶ درصد برخوردار بوده است.